

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 108. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359671648/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

altid er ladet til Munden med Kirketroens vaade Krudt og Indskrænkethedens Papirkugler.

Medens Bogens Saamtid i høje Toner priste dens Form og Forfatterindens digteriske Evne for desbedre at kunne nedsætte Skriftets Livsanskuelse og værdifulde Øjemed, har en moderne Kritiker kun lidet Godt at sige om den løse og brede Kunstform, som Bogen har tilfælles med de allerfleste Romaner i Breve; til Gengæld holder dens Ideer ogsaa nutildags stik, ja er end ikke i alle europæiske Lande trængte fuldt igennem, skønt Aarhundredet har stræbt at virkeliggøre dem i stedse fuldere Omfang.

Den Brydning mellem Individet og Samfundet, som fremstilles i *Delphine*, er ganske i Emigrantlitteraturens Aand. Saavel det dristige Opsving som den Forsagelse, hvormed den Enkeltes Kamp fremstilles som frugtesløs, er gennemgaaende i denne Gruppe af Skrifter. Opsvinget er i dette Tilfælde et begejstret og fortvivlet Forsøg paa at fastholde en af Revolutionens Erobring i det Øjeblik den bliver den ny Tid fravristet af Reactionen. Forsagelsen følger, fordi alle Sjæle med Vemod føler, at ingen Indsigelse kan nytte, og at den tilbagegaaende Bevægelse, som begynder, maa naa sit Maal og sit Overmaal, før en bedre Tingenes Tilstand kan ventes. Hvad formaaede en Kvindes Roman mod en Enevoldsherskers Pagt med en Pave!

Den «Kamp mod Samfundet», hun skildrer, er imidlertid langt mindre en Kamp mod den givne Stats- eller Reitsorden end mod den Sammenfiltrering af Vedtægter og Anskuelse, gamle og nye, forældede og naturlige, urimelige og fornuftige, skadelige og gavnlige imellem hverandre, som sammensmeltede til en sammenhængende og tilsyneladende ensartet Masse udgør det Stof, hvoraf den offentlige Mening bestaar. Ligesom den saakaldte «sunde Menneskeforstand», der gerne rejser sig mod enhver ny Filosofi, til enhver Tid for en stor Del kun er en størknet Rest af tidligere Tiders Filosofi, saaledes er Samfundsregelen og den til denne svarende Samfundsdom, der i enhver Tidsalder møder nye Anskuelse fjendtligt, for en stor Del bygget paa Anskuelse, der i tidligere Tider møjsomt blev hævdede trods den dagældende Samfundsmenings Modstand. Hvad der først var en selverhvervet levende Antagelse stivner efterhaanden til et Tankelig. Samfundsreglen er almen, ens for Alle og som alt Almindeligt fordrer den utallige Ofre. Hvor særegent end den Enkelte er beskaffen, den behandler ham som alle de andre; det geniale Individ er over-